

Ahmet Altay Varol:

"Her Şey Demokrasi Mücadelesi İçin"

Ahmet Altay Varol

Yaşam öykünüzle beraber EMO'ya girdiğiniz yılları neler yaptınız?

Ben, 1934 Giresun doğumluyum. İlk, orta ve lise tahsilimi aynı şehirde yaptım. 1952'de İstanbul Teknik Üniversitesi imtihanlarına girerek Elektrik Fakültesini kazandım ve oradan mezun oldum.

Odayla ilişkim 1960'lardan sonra Ankara'ya geldikten sonra sıcak bir şekilde başladı, ama yönetimde görev almayı hiç düşünmedim. Çünkü, Ankara'ya sık sık gelip gidiyordum ama Ankara dışında Karabük Şebekesi Şantiye Şefliğini yaptım, oradan Adana'da Etibank'ın enerjiye ilişkin bölge müdürlüğünü kurdum ve daha sonra askere gittimi. Devletteki çalışmam bu suretle 1966 senesinde noktalanmış oldu.

1960'lı seneler Türkiye'nin bir başka kabuk değiştirdiği seneler, özellikle işçi sınıfının geliştiği ve işçi sınıfı hareketinin örgütlendiği yıllar oluyor. Grevli, toplu sözleşmeli sendikal hakların verildiği, iş yasalarının çıktığı yıllar. Bir de tabii 1960 İhtilalinden sonra Türkiye'nin belki gelmiş geçmiş, mevcut Anayasası da dahil olmak üzere, en demokrat Anayasasının etkili olduğu dönemlerdi ve bu dönemde ister istemez siyasal partilerin yelpazesinde de bir değişiklik oldu. Türkiye'nin hiç alışmadığı bu bir parti dönemi geldi geçti, Türkiye İşçi Partisi'nden 14 milletvekili parlamentoya girdi. Şunu söyleyebilirim ki o dönemde ve daha sonraki dönemler de dahil olmak üzere en kaliteli eleştirileri yapan ve sosyal demokrasiyi hiç olmazsa yerinde tutmayı başaran bir sosyalist parti kurulmuş oldu. Bol kitap yayınları çıktı ve biz artık solculuğu kulaktan dolma değil, kitaplardan öğrenmeye başladık o zaman.

Böylece 1970'li yıllara geldiğimiz zaman tekrar demokraside bir daralma dönemi başladı. Hep söylerler ya, 10 senede bir Türkiye'de askerî hareket olur ve bu askerî hareketle Türkiye'de bir kabuk değişmesi olur ama 1980 sonrası bir daha tam bu şekliyle olmadı.

1970'de ihtilal olduktan sonra gene tekrar demokratik toplumsal muhalefetin Meclis içerisinde, aynı zamanda da dışarıda teşekkül etmiş olması; yani basında olsun, yayında, sendikalarda, demokratik kitle örgütlerinde olsun, parlamento dışında bir muhalefetin gençlik cephesinde olsun demokratik toplumsal muhalefetin gelişmesini de birlikte getirdi. Bu alanda TMMOB'nin de kabuk değiştirdiğini görüyoruz.

TMMOB'nin ve Elektrik Mühendisleri Odası'nın da kurulma tarihi olan 1954'ten sonraki dönemlerde gerçekten kurucular -üst bürokratlar olarak onları görüyoruz- oldukça iyi şeyler yapmışlar. Odanın çekip çevrilmesinde, üyelerin kaydında, yayın, -tabii çok küçük, dar bir çerçeve olduğu için bunları yapmak çok zordu- onlar yapmışlar. Onları, ölenleri burada rahmetle anmak lâzım gerçekten.

İyi işler yapmışlar. Fakat, sonradan sınıf mücadelesinin keskinleştiği dönemlerde artık bunun böyle bir mücadele değil de, demokratik toplumsal muhalefet yönüne çekilmesi anlamında bu başarıyı gösterememişlerdir. O zamanki

1968 kuşağı dediğimiz gençliğin görev alma talepleri isteğinden sonra Odalarda mücadele tarzı değişmiş ve gençlik hareketlerini Odalarda sürdürme temayülü başlamış. Ama bunları hep demokrasinin gelişmesi için, gelişmesine paralel olarak yapılmış olan işler cümlesi olarak düşünmek lâzım.

1971'de gençlikle eski bürokrat kesimi arasında bu şekilde bir kutuplaşma oldu. Bu bürokrat kesiminin hepsi şucu değildi aslında ama gençlikten yana da değildi. Bir gerilim oldu ve herkes kendi çevresinde örgütlenmeye başladı. Garip bir şey söyleyeceğim şimdi. Eskiden özellikle mühendis kesiminin demokratik kitle örgütlerinde, daha özeldede Elektrik Mühendisleri Odası'nın iktidarında, yani yönetimi ele alışında şöyle bir olay oluyordu: İşte bu İller Bankası'ndandır, şu Türkiye Elektrik Kurumu'ndandır, Etibanklıdır, bunlar Elektrik İşleri Etüt İdaresi'ndendir, falan grup Devlet Su İşleri'ndendir. Bu okul-kurum şovenizmi tabii; bunlar kendi aralarında ittifak kurarlardı ve böylece Odanın yönetimi teşekkül ederdi.

Fakat 1970 sonrasında artık bu şekilde kulislerle değil de, demokratik toplumsal muhalefetin gerçekten kavranması ve kazanılması anlamında gençliğin buralara girmesi bahis konusu oldu. Yani, yaşlılar daha çok kavrayamadılar bu işi. İşte bu dönemde ben de biraz okuma alışkanlığımızdan kaynaklanan bir olayla dünyada neler olup bitiyordu biliyorduk, dünyanın da kutuplu bir dünya olduğunu da biliyorduk, Türkiye'de özellikle emperyalizmin uçlarının görüntüleri vardı zaten bizim zamanımızda, onları da biliyorduk. O nedenle benim 1971 sonrasında bu tavrım gençlerin yanında olmamı gerektirdi.

1934 doğumluyum, demek ki, 1970'te 36-37 yaşındayım. Ama ona rağmen yani hiç yadırgamadım ve yadırganmadım. O dönemde bu gençlik hareketinden Oda'da tutuklanmalar oldu ve yönetimi yenilemek bahis konusu olduğu zaman arkadaşlar tarafından buraya davet edildik, geldik. O zamanki genel kurul çalışmaları çok keskin oluyordu ve bir grup olarak toplandık, idareyi nasıl tekrar elde ederiz diye. Çünkü, eski yönetim kurulu da tasfiye olmuştu. O tutuklanan arkadaşlarımızdan -biz kazandık seçimleri- biri olan Metin Oruç Beştepe'yi Başkan yaptık, ben Başkan Yardımcısı oldum ve genç arkadaşlarımızla beraber çok iyi bir çalışma yaptık. Ondan sonra 4 yıl boyunca çok küçük değişikliklerle birlikte çalıştık.

Bu dönemdeki çalışmamız elektrik mühendisliği kesiminde bence iyi bir iz bıraktı gibi geliyor bana ve güzel şeyler yaptık aslında. Bir defa periyodik olarak tam zamanında toplanan, oldukça güzel yayınları organize eden bir Yayın Kurulu kuruldu. Bu daha önce işte halk savaşları anlatılan, sarı sayfalar diye anlatılan ve gençliği hep orada gören bir anlayışı biraz değiştirdik.

TEOMAN ÖZTÜRK
ANMA ETKİNLİKLERİ
11 Temmuz 2003 Cuma

* 12:30 Mezar Ziyareti (Karsiyaka Mezarlığı)
11:30 Arac Hareket -
Mithatpaşa Cad. No:52 Çankaya Belediyesi Önü
* 18:30 Anma Etkinliği
MİMARLAR ODASI ÖNÜ Konur Sokak

-Süre Dinletisi
-Sinestzyon Gösterimi
-Müzik Dinletisi
Tolga CANDAR
Gülay ARGÜN

TMMOB
ANKARA İL KOORDİNASYON KURULU

Sarı sayfaların şeklini değiştirdik ama sarı sayfalarımız yine sarı sayfa olarak kaldı. O dönem hem elektrik mühendislerinin gelişimi bakımından hem de toplumdaki önemli olayları yüzeye çıkararak bir yayın politikası güdüldü. O bakımdan bence başarılı bir yayın politikası yürütüldü diyebilirim.

Bu sarı sayfaları şimdiki kuşak bilmez, niye sarı sayfa, ne yazıldı sarı sayfalara?

Şimdi eski sarı sayfaların doğrusunu söylemek lâzım gelirse halk sa-vaşları anlatılıyordu meselâ. Evet, yani bu ve bu ve doğru muydu değil miydi?

Dergi iki parça çıkıyordu bir tarafı teknik, bir tarafı siyasal-sosyal. Kim düşündüye sarı yapılmış.

Evet, öyle. Ondan sonra bu dönemde Türkiye'nin başına çok kötü bir enerji darlığı musallat olmuştu. Enerji politikası gerçekten gündeme gelmişti, Türkiye Elektrik Kurumu da yeni kurulmuştu. Her gün periyodik belirli saatlerde programlı bir kesinti uygulanıyordu.

Bu dönemde Oda bir Enerji Kongresi düzenlemeye karar verdi ve gerçekten enerjide ömrünü vermiş olan ağabeylerimizi çağırdık. Kamu kuruluşlarının başında olan yahut da çok üst düzeyde daire başkanlığı durumunda, onların danışmanları durumunda olan ve bu konuda bilgi birikimi olan insanları çağırdık. Aşağı yukarı 10 kişilik bir komisyon kuruldu. Bu komisyonda İller Bankası'ndan, Türkiye Elektrik Kurumu'ndan ve de Elektrik İdaresi'nden kıymetli arkadaşlar geldiler. Öyle her zaman Odaya karşı hasmane bir tavır takınmamış olan arkadaşları çağırdık ve her seferinde yönetim

kurulu üyelerinden bir kişinin de o kurulda olmasını sağlayarak, rapor-törlüğünü yaparak bir Enerji Kongresi düzenledik.

O Enerji Kongresi çok büyük yankı uyandırdı. Kongreye Millî Güvenlik Kurulu Genel Sekreteri dahi davet edildi, hepsi sıcak baktılar, geldiler. Kemal Demir Enerji Bakanıydı, o da çok sıcak baktı ve teşvik ettiler. Türkiye'de enerjinin tek elde toplanması lâzım geldiğini ileri sürüyorduk ama bizim karşımızda olan Çukurova Elektrik ve Kepez gibi şirketlerden de insanlar geldi. Oldukça demokratik ve çok sesli bir Kongre düzenlenmiş oldu. Sonunda da bir sergi düzenledik, güzel bir sergi. Hem Odaya gelir kaynağı oldu hem de güzel bir Kongre oldu.

Kongre sonunda çok özetle söyleyebilirim; kendi insan gücümüze ve doğal kaynaklarımıza bağlı, dışa bağımlı olmayan bir enerji politikası güdülmelidir dendi. Onun tek elde ve TEK'te toplanması lâzım geldiği görüşü işlendi. Bundan tabii imtiyazlı şirketlerin gocunmaları oldu ama kamuoyu tarafından da benimsendi. Benimsendi diyorum çünkü Cumhuriyet, Milliyet gibi birçok önemli gazetede sür manşet olarak verildi bunlar.

Bir de şu var; Beşinci 5 Yıllık Plânın yapılmasında o zamanlar Odalara sıcak bakmaya başladılar tekrar ve Kalkınma Plânında komisyona dahil olarak çalıştık, Odanın görüşlerini anlattık. O zaman nükleer enerji san-tallerinin yapımı yine gündemdedi, çok karşı çıktık ona, muhalefet şerhi yazdık ve gerçekten bu görüşlerimiz kamuoyunda çok kabul gördü.

İmtiyazlı şirketlere karşı çıktık, yani kendi insan gücümüz ve doğal kaynaklarımızın değerlendirilmesi konusunda sözler söyledik. Bir diğer şey de, bazı kurumlarda üyeydik. Meselâ, Millî Prodüktivite Merkezi'nde. On-ların genel kurullarına gittik ve bayağı itibar gördük. Ama, tabii oraların çok gerici bir yapısı vardı. O gerici yapıların içerisinde biraz onlar bizi, biraz biz onları kullandık, güya ittifaklar yaptık falan ama hepsi bizim aleyhimize oldu.

Sonra yine bunlar içerisinde en önemlisi bence Dünya Enerji Konfe-ransı yönetiminde olan üyeliğimiz ve bu Dünya Enerji Konferansı'nın Türkiye'de toplandığı yıllar. 1977'de bu konferansı Türkiye'de toplayan kurum iddia ediyorum ki Elektrik Mühendisleri Odası'dır, hiç lâmi cimi yok bu işin. Çünkü, organizasyon için gelen insanlar, gerek bulundukları yapı nedeniyle, gerekse onlara verilen belki yetkiler yönünden etkilerini kullanamadılar. O bakımdan, konferansı yürütecek durumları yoktu. Çünkü, bu kongreye diğer ülkelerden gelecek 3 bin 500 yabancı vardı. Bu 3 bin 500 yabancı yatırılacak, yedirilecek, içirilecek, o kongre tebliğleri sunulacak, sabahleyin de getirilecek, Türkiye gezdirilecek. O zaman turizm de gelişmemişti. Hiç olmazsa turizm açısından Türkiye'yi tanıtalım, bu bir fırsattır dendi. Türkiye'de otel yapısı bile buna müsait değildi; İstanbul'da özellikle.

O zaman ETKB Enerji Dairesi Başkanı Ali Galip Mutdoğan idi. Dünya Enerji Konferansı Türk Millî Komitesi Başkanıydı. Sonradan ismi Dünya Enerji Konseyi bu konferansın. Bu komitenin çalışmalarını, gerçekten kıvançla söylüyorum, bizim Odamız yürütmüştü. Ben oranın üyesiydim, benimle beraber bir arkadaşımız da o toplantılara gidiyordu. Bu organizasyonun Türkiye'de yapılması için elimizden gelen bütün yardımı yaptık. O kadar ki, yani şöyle söyleyebilirim, Konferans toplanmadan önce İstanbul'daki Kültür Sarayı daha tamamlanmamıştı, onu tamamlattık. Spor Sergi Sa-rayı'nda çok güzel bir sergi düzenledik, İstanbul'da bütün otellerde an-

gajmanları yaptık. Toplantı günü İngilizce, Fransızca, İspanyolca, Rusça vesaire masaları kuruldu. Çünkü dünyanın dört bir tarafından insanlar geliyordu, masaların başına o dili bilen kişiler bulundu, kondu.

Onun ötesinde, Dünya Enerji Konferansı'nın tebliğlerinin yayınlanmasında ve kamuoyuna duyurulmasında, basınla ilişkilerin sağlanmasında çalışacak bir basın bürosu kuruldu; basın toplantıları yapıldı ve bunlar hem yurt içine hem yurt dışına duyuruldu. Dört dilden gazete çıkarıldı. Bunlar, kolay işler değildi.

Çok enteresan bir şey daha söyleyeceğim, iki tane garden parti düzenlendi gece. Bir tanesi Hilton Oteli'nin bahçesinde, diğeri Yıldız Parkı'nda düzenlendi. Yıldız Parkı'nda tuvalet yoktu o zaman, tuvaletlerini de yaptırdık. Ondan sonra hakikaten biraz şarklılığımıza yakışır, bin bir gece masallarını anımsatan muazzam bir garden parti oldu Yıldız Sarayı'nın bahçesindeki parti. Belki öyle bir garden parti yapılmamıştır, ben görmedim.

Tabii bu tür çalışmalar, kişiliğimi de katarak söylüyorum, bana çok önemli şeyler kazandırdı. Birlikte paylaşmayı, o sevgiyi, onuru, beraber iş yapmanın hazzını duyurdu, bizi geliştirdi ve bizden sonra gelenler de o şartlar da gerçekten bu işi omuzlayıp götürdüler. Belirli bir süre sonra, tabii ben kendi hayatımı anlattığım için söylüyorum, dedik ki "hep biz olacak değiliz bu Odada". Kalmamızı istedi arkadaşlar, fakat "artık nöbet değişelim, bizimle gelen, komisyonlarda çalışan, Odaya gönül veren arkadaşlarımız gerçekten çoğaldı, kitleleşti. O nedenle biz bırakalım, bir nöbet değişimi yapalım" dedik. Ama öyle toptan çekilme biçiminde değil, hep birer ikişer kişi yönetim kurulunda bırakarak, geçmişini yeni yönetimlere aktararak getirdik.

1980 olayları tabii ondan sonra geldi ve bu 1980'den sonra Odamız gerçekten dağılma gibi bir tehlikeyle karşı karşıya kalmadı. Cesur arkadaşlarımız. O dönemin yönetimi götürdüler.

1980'e varmadan TMMOB'yi de konuşalım isterseniz. Şimdi TMMOB dünyada tek örnek, biliyorsunuz. Onun gibi toplumsal muhalefetin içinde olan mühendis mimarlık örgütü yok. Yurtdışında sendikalar kuvvetli olduğu için, mühendis-mimar örgütleri biraz daha düzenli bir kurum hâline gelmiş. Dünyada 1968 öğrenci olaylarından sonra öğrenci hareketlerinden yetişen herkes meslek örgütlerine geldi, devam ettik. Bu arada bizim tarihin en önemli tarafı da, TMMOB'nin, EMO gibi yeniden diriltilmesi olayıdır.

TMMOB galiba 1971'lere geldiğimiz zaman 3 sene üst üste genel kurulunu yapmamış bir örgüttü. O tarihlerdeyse örgütler senede bir genel kurullarını yapmak durumundaydılar ve bunu aştıkları zaman mevzuatta kapanma gibi bir tehlikeyle de karşı karşıyaydılar. Dolayısıyla, TMMOB yasallığını yitirmişti. Başındaki kişiler menfaatlerini düşünen insanlar. TMMOB'nin ismi var cismi yok, yeri var kirasını ödeyemiyor, odacısının maaşını ödeyemiyor falan böyle kapalı. Onun üzerine dinamizmini korumuş olan odalar birleştik, kendi aramızda dedik ki "Biz bu TMMOB'ni yasal konumuna kavuşturalım ama kavuştururken de Birliğin yönetimini değiştirelim, yeniden işlerliğe kavuşturalım".

Onun üzerine gittik yönetimle konuştuk ve hiç, devr-i sabık yaratmayalım dedik. Yani bunlara geçmişini sormayalım, burayı bir kurtaralım bitsin bu

olay. Çünkü, eşelersen bunların bir sürü geçmiş sorunu var, hem yasal dayanak olacak, hem de vermeme yönünden bizi zorlayacaklar.

Teoman Öztürk vardı tabii ve inşaatçı, mimarlardan, elektrikçilerden, kimyadan ilerici arkadaşlar vardı, daha ismini hatırlayamayacağım ama biz toplandık bu kararı aldık. Aldıktan sonra, gittik, TMMOB genel kurulunu yapalım, bitirelim bu olayı; hiç olmazsa yasal durumumuzu korumuş olalım dedik.

Bunlar biraz şöyle olur, böyle olur, biz yaparız gibi tavırlara girdiler. Biz dedik ki, "siz de yapabilirsiniz, biz yardımcı olalım". Yani çok yumuşak girdik olaya ve sonuçta bunlarla bir anlaşmaya vardık. Genel kurulumuzu yaptık, seçimler yapıldı, seçimlerde kazandık. O zaman seçim sandığını, hiç unutmuyorum, sırtımızda bizim odaya getirip koyduk, çünkü o dönemlerde itiraz da olabiliyordu, mahkemelik olabiliyorduk, oyların tekrar sayılması gibi şeyler başımıza gelmişti, mühürledik bıraktık sandığı bizim odada.

Fakat, genel kurul bittikten sonra Seyfi Kipmen ağabeyimiz, bir amiral üyemiz vardı, kalktı zehir zemberek bir konuşma yaptı, söylemediğini bırakmadı yönetime. Onun üzerine ortalık ayaklandı. Hakikaten bu sefer mühür, muhasebe defterlerini, anahtarını vermemeye kalktılar. "Yahu kusura bakmayın, böyle olaylar da olabiliyor" dediysek de bir türlü ikna edemedik ve mühür vermediler.

En sonunda kulakları çınlasın, Rüştü Özal abimizi önümüze aldık dedik ki "arkadaş mühür verin, biz bir şey yapacak değiliz". Yok vermediler. "Yasalar karşısında sorumlu duruma düşeceksiniz" dedik. Ama ne dediysek de olmadı. Orayı açtık, işi bitirdik yani ve yönetimi aldık. Sonra problemsiz bir şekilde devam ettik, Teoman'ı başkan seçtik.

O dönemde Deniz Gezmiş ve arkadaşlarının idamına karşı da EMO'nun girişimleri olmuştu

Evet, idama karşı İsmet İnönü'yle görüşmeye karar verdik. Ondan sonra Metin Oruç Beştepe Başkanımızı temsilci seçtik. Metin gitsin ama onunla beraber şöyle bir de babayiğit gibi adam olsun, kim olsun Amiral Seyfi Kipmen olsun. Amiral Seyfi Kipmen, Metin, yine yönetim kurulundan bir iki arkadaş beraber, İnönü'ye gittiler. İnönü olaya çok sıcak bakmış ve "Ben kişisel olarak zaten bu çocukların asılmaması konusunda elimden geleni yaptım, yapıyorum da. Sizin gelişiniz benim için bir güç kaynağı oldu ve gene bu tavrıma devam edeceğim, bu talepte bulunacağım" demiş. Seyfi Bey de, "biz şu kadar bin kişiyi temsilen geliyoruz" demiş.

Böyle bir şey oldu. İnönü'nün kendi elinde böyle bir erk olmadığını, dolayısıyla "hani Tanrıların günah keçisi araması gibi bir günah keçisi bu işlerde aranır, temenni etmiyorum ama işte bundan da çok korkuyorum" şeklinde sözleri var. Ama ona rağmen Deniz Gezmiş ve arkadaşları asıldılar..

Siz ve arkadaşlarınızın EMO'da yönetime gelmesinden sonraki dönemle ondan önceki dönem arasında nasıl bir fark var? Yani, onların düşüncesindeki EMO nasıldı, sizin düşüncenizdeki EMO nasıldı? Bu Odayı değiştirmek lâzım derken neleri değiştirmek istiyordunuz, neyi eleştiriyordunuz?

Şimdi, efendim ben size bir örnekle anlatacağım. Bir toplantıda kırk kişi toplanmış da, bir karar alacaklarmış, dışarı çıkmayalım kebab söy-

leyelim demişler. Oturmuşlar kebab yemişler, 40 lira hesap ödemişler. Azizim bu genel kurulda 40 liranın hesabı nasıl soruldu biliyor musunuz aklınız almaz. 40 lira yemişler bu adamlar falan filan, Allah Allah yani. Saygı duyuyorum, Odayın menfaatlerini ön plana çıkarmak ise bu, öyle ön plana çıkmaz. Biz hep bunlara güldük o zamanlar, bunlar ne yapıyorlar dedik. Hani bunu eleştirdiler ama, bunun dışında ne yaptılar? Odayı ilk kuranlar önemli şeyler yapmışlardır. Odaya üye kaydetmişler, geliştirmişler, ilk olmanın verdiği zahmetleri, külfetleri sırtlarına almışlar, yayın çıkarmışlar, ısmarlama yazılar yazdırmışlar görüyorsunuz dergilerde. Güzel şeyler yapmışlar, akli başında insanlarmış. Fakat, sonradan bu işler biraz sulandırılmış, bizim toplumda da çok fazla suistimal vardır, belki yapımız da buna müsait yani. Onları derinleştirmek istemiyorum.

Ama bizim zamanımız geldiği zaman artık bunlara bir set çekilmesi lâzım geldiğini düşündük. Elbette ki suistimalin kesinlikle yapılmaması lâzım dedik. Odaların belirli işleve ulaşabilmeleri için gereken para kaynaklarının da değerlendirilmesini düşündük. İşte vize yoklamaları gibi, kalite belgesi gibi, ondan sonra bağışlarla vize düzenlemek gibi. O zamanlar olabiliyordu bu, epey de bir para kalıyordu. Malî harcamaları da çok sıkıya alıyorduk.

Çalışmaları daha iyi nasıl yapabiliriz diye, meselâ Enerji Kongresini düzenledik. Gerçekten mesleğimize sahip çıkalım dedik. Böyle bir farklılık oldu yani. Ötekilerinki, bir süreyi tamamlamak, o arada işte üye aidatlarını almak gibi bir anlayıştı.

1953 Birinci Enerji Şûrasından son yaptığımız Dördüncü Enerji Sempozyumu'na kadar her şeyi söylemişiz. Söylenenleri üst üste koyup bakınca, teknik elemanlar, bu işi yapan insanlar doğruları söylemişler ama gelinen noktada, en yoksul Avrupa Birliği ülkesi Portekiz, enerjide onun yarısı kadarız. Burada suç kimde? Bizim

Ahmet Altay Varol - 70'li yıllar

suçumuz var mı, yoksa topu politikacılara mı atalım? Odanın dışında olup da doğru şeyler söyleyen insanlar da var tabii yani.

Var tabii, onu inkar etmemek lâzım. Şimdi bence bu Oda'nın suçu değil. Çünkü oda hep ittir kaktır bu işleri yapmak zorunda kaldı. Hatta o kadar oldu ki artık iktidarlar şunu da yapmaya başladılar. Oda'yı, benim görebildiğim kadarıyla soru sorulması lâzım gelen yahut da bilgisine müracaat edilmesi lâzım gelen bir kaynak olarak artık görmüyorlar. Görmüyorlar değil, görmek istemiyorlar. Bir şeyi tecrit etmek için ne yaparsınız, onu bir köşeye bırakırsınız, ne yaparsan yap deriz. Böyle bir tehlikeyle Oda karşı karşıya bence. Anlatabiliyor muyum?

Sistem dünyanın her yerinde şeytanın avukatları denen bir şey yaratıyor, acaba yanlış mı yapıyoruz diye onun sesine kulak veriyor. Bizim gibi ülkelerde ne yazık ki öyle bir şey yok. Politikacılar üstüne düşeni yapmıyor veya bizim dışımızda belirleniyor. Bu sefer teknik elemanlar olarak biz diyoruz ki, bugüne gelmede bizim ne suçumuz var? Ama deprem konuşuluyor, depremde yıkılan konutlar, yanlış şehircilik, hepsinin altında mühendisin, mimarın imzası var. Hani etik tartışmalarımız var ya, burada kendi alanımızı nasıl düzelterek tartışalım. Yani, acaba mesleki davranış ilkelerini oturtabilirsek bir sonraki nesil mühendislik uygulamalarından şikâyet etmek durumuna gelir mi?

Yok yok gene edecektir. Çünkü, öyle olaylar var ki, yasa çıkarırsınız siz, yasada şu tabağı kırarsanız şöyle cezalandırırız, parmağınızı keseriz sizin dersiniz. Onu Demokles'in kılıcı gibi bir adamın başına asarsınız. İnce bir iplikle bağlı, her an senin başına düşer diye asarsınız ama hiçbir şey olmaz insanlara, uygulanmaz yani bu yasalar. Ama uygulanması istedikleri zaman, "hah sen tabağı kırdın, Demokles'in kılıcını senin kafana indiririm ben" dersiniz. Onun için, sizin başınıza asıyorlar Demokles'in kılıcını, istediklerini atıp oynatıyorlar, sonuçta deprem olduğu zaman Demokles'in kılıcı kopuyor, günah keçisi bulunuyor.

Kimi mühendisler, kimi müteahhitler, bakıyorsun, evet çalmış, hangisi çalmıyor ki? Hepsinin kabahati var yani tepeden tırnağa hepsinin kabahati var. Sistem bu yönde işliyor.

Bugüne geldiğimizden geçmişe bakınca neyi fazla yaptık, neyi az yaptık, ne diyebiliriz? Pişmanlık diye bir şey sormuyorum zaten de, şunu yapamadık diye pişman olabiliriz. Meselâ, tek binayı becerememiştik. Tek bina, tek TMMOB yapamamışız.

Yapmak da istedik, o kadar mücadelesini verdik ama yapamadık. Tabii ki yapamadığımız çok şey vardır. Bakanlara gittik, girişimde bulunduk, birçok taleplerde bulunduk, hiçbiri olmadı olmadı olmadı. Olmuyor yani, herşey sizin istediğiniz gibi cereyan etmiyor; insanlar hep önünü, yollarını kestiler. Ama şunu da öğrendik; örgütler kendi yollarını açacaklar, onun için de çok tutarlı olmaları lâzım geliyor ve Odamız da bu tutarlılığı aşağı yukarı yakalamıştır.

İnsan faktörü çok önemli. İlla siz benim dünya görüşümde olun, benim doğrultumda olun, tabii ki isterseniz insanın doğasında vardır böyle bir şey ama ötekileri de gözetecektir. Demokrasinin esas anlamı da zaten bu değil midir? Birlikte eylem koymayı, birlikte yaşamayı, özeleştiriyi yapmayı, eleştiriyi yapmayı, bir şeyi hayata geçirmeyi. Bunları hep insanların yapması lâzım gelen şeyler olarak görüyorum. Böyle de olmuştur, örgütümüz o bakımdan çok da gelişti, şubeleri kuruldu, faaliyetleri gelişti...

Bir şey daha söyleyeceğim ben yalnız. 1195 numaralı kararnameyle mühendislere bir ayrıcalık tanındı, 1970'lerden evvel. Bu 1195 numaralı kararname gerçekten mühendislerin altın zamanı olmuştur maaşları açısından. Meselâ, valilerden çok para alıyorlardı mühendisler. Yalnız, hep bu söylenir toplumlarda, bu da son derece yanlış. Göreceli şeyler, yani bir insan eğer insan onuruna yakışır bir biçimde yaşayacaksa o insanoğluna yakışır donanımlara da sahip olması lâzım. Bu bir asgari yaşam standardı oluyor. Yani, para bunun kapısındaki bir enstrüman ama tam bağlayıcı enstrüman değil. Ama bir enstrüman yani. Eğer, insan evine götüreceği ekmeği düşünüyorsa, çok düşünerek alıp gidiyorsa, olağanüstü halleri yok ise neden insanoğluna yakışır biçimde bu enstrümana da sahip olmasın.

Toplumda hep biz birbirimizi kıskandık, bana dediler ki o zaman "bak mühendismiş, şunu alıyor, şöyle yapıyor, bizim durumumuz niye öyle değil de bilmem ne". Halbuki mühendis olarak da, kendin olarak da mücadele et yahu. De ki, "arkadaş buna sahip olmam lâzım, çünkü ben insanoğluna yakışır bir biçimde yaşamıyorum". Bugün de hâlâ öyle değil midir?